

การสำรวจการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพ นักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการท่องเที่ยวปี 2562

A survey of preparation for and experience of tourist health care among tourism organizations in 2019

เดือนใจ นุชเทียน (วทม.)

Tuenjai Nuchtean (M.Sc)

จริยา ดำรงค์ศักดิ์ (ส.บ.)

Chariya damrongsak (B.PH.)

สุทัศน์ โชตนะพันธ์ (พ.บ.)

Suthat Chotanapan (M.D., Ph.D.)

สถาบันเวชศาสตร์ป้องกันศึกษา

Institute of Preventive Medicine

Received: August 9, 2021 Revised: August 18, 2021 Accepted: October 11, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์ในการดูแลนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการและเพื่อหาข้อเสนอแนะรวมทั้งแนวทางในการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพที่มากับการเดินทาง ศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มัคคุเทศก์ ผู้จัดการบริษัทท่องเที่ยว จำนวน 39 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ T-test จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 39 คน พบว่าเป็นเพศหญิงร้อยละ 71.79 เพศชายร้อยละ 28.21 อายุเฉลี่ย 46.31 ปี (SD=12.34) ร้อยละ 15.38 มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในอาชีพนี้เป็นระยะเวลามากกว่า 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 48.72) คะแนนความรู้ก่อนและหลังจากที่ได้รับการอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.97 และ 13.79 โดยคะแนนหลังจากได้รับความรู้สูงกว่าก่อนได้รับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < 0.05$ ส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวถึงร้อยละ 76.92 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ร้อยละ 56.41 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการกู้ชีวิตหรือ CPR (cardiopulmonary resuscitation) ร้อยละ 46.15 มีเพียงร้อยละ 23.08 ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคและภัยสุขภาพ ร้อยละ 35.90 มีการชี้แจงหรือแนะนำเรื่องการเดินทางให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนเดินทางไปต่างประเทศทุกครั้ง เมื่อพบนักท่องเที่ยวมีการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างเดินทาง พบว่าจะช่วยเหลือโดยการปฐมพยาบาลเบื้องต้น สังเกตอาการหรือให้ออนพัก บางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีการประสานโรงพยาบาลเพื่อส่งต่อหรือเรียกหน่วยกู้ชีพ หากอาการไม่รุนแรงจะพาไปซื้อยาที่ร้านขายยาหรือคลินิกที่อยู่ใกล้เคียง จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรเข้ามามีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนองค์ความรู้ด้านโรคและภัยสุขภาพ เช่น สนับสนุนการอบรม สื่อแผ่นพับ คู่มือความรู้ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และควรจัดทำช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคในกลุ่มนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : นักท่องเที่ยว, โรคและภัยสุขภาพ, ผู้ประกอบการท่องเที่ยว

Abstract

This study aims to survey of preparation for and experience of tourist health care among tourism organizations. Moreover, it focuses on finding recommendations and guidelines for monitoring travel health disease. This study was a descriptive design. It done by way of purposive sampling of 39 participants from guides and managers of tourism organizations to complete the questionnaire and examination test. The data were analyzed by using percentage, mean standard deviation (S.D.) and T-test. The results revealed that 71.79% of participants were female. The mean age of them all was 46.31 years old (S.D. = 12.34). Only 15.37% were older than 60 years old. Additionally, most of them worked more than 15 years (48.72%). The mean value of knowledge score before and after the training were 8.97 and 13.79, respectively. It indicated that participants had higher knowledge score after receiving training which considered statistically significant at $p < 0.05$. About training experience, 56.41% took part in first aid, while 46.15% choose cardiopulmonary resuscitation. On the other hand, many of participants had never participated in travel health 76.92%. The findings on their healthcare experience proved that 35.90% of participants always give information or advice about healthcare to travelers before go abroad. When travelers had illness of accident during the trip. Participants could provide basic first aid, observe for sign and symptom, and order patient to take a rest. For severe cases, participants would contact hospitals or called ambulance. As for moderate cases, they would take that travellers to the nearest pharmacy or clinic. The recommendation from this study is public health organizations should have a role as mentor in order to support knowledge on travel health diseases (i.e., support training, provide health information brochures and guidelines). As well as, establishing a communication channel between tourism organizations and public health organizations. This way can help building a collaborative network on doing surveillance, prevention and control of travel health disease among travelers.

Keywords : Travelers, travel health diseases, tourism organizations

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นเสาหลักในการพัฒนาด้านสังคมในภูมิภาค หากจัดการได้อย่างถูกต้องและมีความรับผิดชอบ การท่องเที่ยวจะเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ปัจจุบันความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมีมากขึ้นทั้งการท่องเที่ยวภายในประเทศและระหว่างประเทศ ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และมี

แนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ⁽¹⁾ จากสถิติข้อมูลผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน (สุวรรณภูมิ, ดอนเมือง, เชียงใหม่, ภูเก็ต, หาดใหญ่) จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา⁽²⁾ พบว่าคนไทยเดินทางออกนอกประเทศเฉลี่ยเดือนละ 4-5 แสนกว่าคน โดยในปี 2561 คนไทยเดินทางไปต่างประเทศประมาณ 6,541,643 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ประมาณร้อยละ 11 และคนต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยประมาณ 26,922,170 คน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

เนื่องจากการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น ประกอบกับราคาค่าเดินทางในปัจจุบันที่ไม่แพงมากนัก จึงส่งผลให้มีการเดินทางกันมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ก็เพิ่มความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ เช่น อุบัติเหตุ การเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อโรคจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS), โรคติดเชื้อไวรัสซิกา (Zika virus), โรคซาร์ส, โรคไขหวัดนก และโรคระบบทางเดินหายใจอื่น ๆ เป็นต้น⁽³⁾ ดังนั้นการเดินทางในแต่ละครั้งจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวทั้งในเรื่องสุขภาพและสภาวะจิตใจ ตลอดจนอุปกรณ์การเดินทางต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเดินทางไปยังประเทศที่ยังมีการระบาดของโรคหรือภัยต่าง ๆ นักท่องเที่ยวควรได้รับคำแนะนำหรือขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญก่อนการเดินทางทุกครั้ง เช่น การขอรับวัคซีน การปฏิบัติตัวระหว่างอยู่ในประเทศนั้น ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะในระหว่างการเดินทางหากเดินทางไปเป็นกลุ่มที่มีผู้นำเที่ยว/มัคคุเทศก์ หากเกิดปัญหาอาจขอคำแนะนำหรือปรึกษาจากบุคคลเหล่านี้ได้ เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวถือเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว เช่น สังคม วัฒนธรรม ค่านิยมให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับทราบ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ชี้แนะอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวทราบ รวมทั้งคอยดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในขณะที่เดินทางอีกด้วย⁽⁴⁾ ดังนั้น หากบุคคลกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจด้านโรคและภัยสุขภาพ สามารถดูแลนักท่องเที่ยวเบื้องต้นได้ในกรณีเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็จะช่วยในการเฝ้าระวังโรคและสุขภาพในเบื้องต้นได้ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะได้รับการรักษาหรือพบแพทย์ และยังเป็นเครือข่ายที่สำคัญของหน่วยงานด้านสาธารณสุขในการที่จะช่วยลดการเจ็บป่วยลดความรุนแรงของโรคในระหว่างเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การ

สำรวจการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์ในการดูแลนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการท่องเที่ยวปี 2562 เพื่อจะได้หาข้อเสนอแนะและแนวทางในการเฝ้าระวังป้องกันโรคและภัยสุขภาพที่มากับการเดินทางท่องเที่ยวได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคและภัยสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางและท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ
2. เพื่อสำรวจการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์ในการดูแลนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการท่องเที่ยว
3. เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพที่มากับการเดินทางและท่องเที่ยว

วัสดุและวิธีการศึกษา

1. รูปแบบการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร: เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้า เจ้าหน้าที่นำเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้จัดการบริษัทท่องเที่ยว จากบริษัทท่องเที่ยว ทั้งหมด 50 แห่ง
กลุ่มตัวอย่าง: ผู้สนใจเข้าร่วมอบรม จำนวน 39 คน จากบริษัทท่องเที่ยว จำนวน 30 แห่ง
3. พื้นที่ดำเนินการ: กรุงเทพมหานคร
4. ช่วงระยะเวลาในการดำเนินงาน: มีนาคม - ธันวาคม 2562
5. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน
- จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์บริษัทท่องเที่ยวและประกาศรับสมัครผู้สนใจเข้าร่วมอบรมในพื้นที่ภาคกลาง จากบริษัทที่ลงทะเบียนในเว็บไซต์สมาคมผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 50 แห่ง

- สร้างแบบสอบถาม แบบทดสอบความรู้ และ ประเด็นสัมภาษณ์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์การเดินทงและท่องเที่ยวเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นทีปรึกษาในการสร้างเครื่องมือ

- กำหนดวันในการประชุมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 3 วัน (สำหรับหัวข้อการอบรม อ้างอิงเนื้อหาจากหลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านแขนงเวชศาสตร์การเดินทงและท่องเที่ยว⁽⁶⁾ แล้วนำมาปรับใช้กับการอบรมดังกล่าว) ดังนี้

วันที่ 1 ความสำคัญของนักเดินทงและท่องเที่ยว/ ทำความรู้จักกับเวชศาสตร์การเดินทงและท่องเที่ยว/ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การกู้ชีพขั้นพื้นฐานและการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ และการทำแผลเบื้องต้น

วันที่ 2 ท่องโลก ต่ອງโรค และโรคติดต่ออันตราย / โรคและปัญหาสุขภาพจากสัตว์, ยุง, เห็บ, หมัด / การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคด้วยวัคซีนก่อนการเดินทงเที่ยว / การให้คำปรึกษา ก่อนการเดินทงไปพื้นที่สูง

วันที่ 3 ทเี่ยวมันส์ รู้ทันสุขภาพ เตรียมตัวอย่างไร ก่อนการเดินทง/ โรคและภัยสุขภาพจากการดำน้ำที่พบได้บ่อยในนักเดินทงและท่องเที่ยว/ ปัญหาที่พบบ่อยจากการเดินทงที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

- สอบถามและสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยว

6. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา:

1) แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคและภัยสุขภาพ จำนวน 15 ข้อ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์การเดินทงและท่องเที่ยวเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นทีปรึกษาในการสร้างแบบทดสอบจากเนื้อหาในการอบรม และทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC)⁽⁶⁾ ได้ค่าดัชนี

ความสอดคล้อง เท่ากับ 0.86 (ซึ่งค่าที่ยอมรับได้ต้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป)

2) แบบสอบถามการเตรียมความพร้อมในการดูแลนักท่องเที่ยวสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์ในการดูแลนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 10 ข้อ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์การเดินทงและท่องเที่ยวเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นทีปรึกษาในการสร้างแบบสอบถาม ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC)⁽⁶⁾ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.82 (ซึ่งค่าที่ยอมรับได้ต้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป)

3) ประเด็นสัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด

7. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1) การทดสอบความรู้ผู้ประกอบการ จากแบบทดสอบความรู้เรื่องโรคและภัยสุขภาพ โดยทดสอบหลังจากเสร็จสิ้นของการอบรม แล้วนำมาบันทึกข้อมูลในโปรแกรม Microsoft Excel

2) การสอบถาม เก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม Microsoft Excel

3) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการ เก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

8. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis): ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ T-test⁽⁷⁾ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการสังเกตโดยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นใจความสำคัญ

หมายเหตุ: เนื่องจากการเก็บข้อมูลในการอบรมได้รับการยกเว้นจริยธรรมในมนุษย์ และข้อมูลไม่มีการระบุตัวอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการสำรวจการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์ในการดูแลนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการท่องเที่ยวปี 2562 จากจำนวนผู้ประกอบการท่องเที่ยว 39 คน โดยมาจากบริษัทท่องเที่ยว 30 แห่ง รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (n=39)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	28.21
หญิง	28	71.79
อายุ		
20-39 ปี	13	33.33
40-59 ปี	20	51.28
≥60 ปีขึ้นไป	6	15.38
สูงสุด = 72 ต่ำสุด = 27 Mean = 46.31 S.D. = 12.34		
สถานภาพสมรส		
โสด	27	69.23
แต่งงาน	9	23.08
หย่าร้าง/แยก/หม้าย	3	7.69

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากจำนวนผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 39 คน พบว่าเป็นเพศหญิงร้อยละ 71.79 เพศชายร้อยละ 28.21 อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 2:1 มีอายุระหว่าง 40-59 ปี มากที่สุดร้อยละ 51.28 อายุเฉลี่ย 46.31 ปี (S.D.=12.34) อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 15.38 สถานภาพสมรส โสด มากที่สุด ร้อยละ 69.23 และแต่งงานร้อยละ 23.08 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุดร้อยละ 61.54 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 28.21 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นระยะเวลามากกว่า 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 48.72 รองลงมาคือ ≤5 ปี ร้อยละ 23.08 และ 6-10 ปี ร้อยละ 20.51 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ 20,001-30,000 บาท ต่ำกว่า 20,000 บาท และ 40,001 – 50,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 28.21, 23.08 และ 12.82 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	4	10.26
ปริญญาตรี	24	61.54
สูงกว่าปริญญาตรี	11	28.21
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว		
≤ 5 ปี	9	23.08
6-10 ปี	8	20.51
11-15 ปี	3	7.69
>15 ปี	19	48.72
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
< 20,000 บาท	9	23.08
20,001 – 30,000 บาท	11	28.21
30,001 – 40,000 บาท	13	33.33
40,001 – 50,000 บาท	5	12.82
>50,000 บาทขึ้นไป	1	2.56

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องโรคและภัยสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางและท่องเที่ยว

จากการตอบแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการรับรู้เรื่องโรคและภัยสุขภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยว หลังจากอบรมให้ความรู้ไปแล้ว จำนวน 15 ข้อ พบว่าข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อ 7. ใส่เสื้อผ้าสีสว่าง ฉูดฉาด สามารถช่วยป้องกันแมลงในขณะที่เที่ยวซาฟารีได้ รองลงมาคือ ตอบถูกร้อยละ 12.82 รองลงมาคือ ข้อ 15 สัมผัสโดนแมงกะพรุนไม่ทราบชนิดขณะเล่นน้ำในทะเล ปวดแสบปวดร้อน มีรอยแดงที่ผิวหนัง จึงใช้น้ำส้มสายชูราดแผล ตอบถูกร้อยละ 84.61 และข้อ 2. หากท่านมีแผนเดินทางท่องเที่ยวและต้องการมาขอรับคำปรึกษาเพื่อเตรียมตัวก่อนการเดินทาง ระยะเวลาที่เหมาะสมในการมาพบแพทย์ก่อนการเดินทางคือ 4-6 สัปดาห์ก่อน

เดินทาง ตอบถูกร้อยละ 87.18 ส่วนข้อที่ตอบถูกร้อยละ 100 มีจำนวน 3 ข้อได้แก่ ข้อที่ 1 เวชศาสตร์การเดินทางและท่องเที่ยวมีเนื้อหาครอบคลุมด้านการป้องกันเรื่องโรคมลาเรีย โรคแพ้ความสูงและอุบัติเหตุจากรถ ข้อที่ 3 ขณะนี้มีการระบาดของไวรัสโปลิโอในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก และข้อที่ 8 วัคซีนที่จำเป็นต้องคำนึงถึงมากที่สุดเมื่อเดินทางไปประเทศในแถบทวีปแอฟริกาหรือทวีปอเมริกาใต้คือวัคซีนป้องกันโรคไข้เหลือง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้อก่อนและหลังจากที่ได้รับการอบรมความรู้เรื่องโรคและภัยสุขภาพ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.97 และ 13.79 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังจากได้รับความรู้สูงกว่าก่อนได้รับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < 0.05$ (ตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละความรู้เกี่ยวกับการรับรู้เรื่องโรคและภัยสุขภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวก่อนและหลังการอบรม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เดือนมิถุนายน 2562 (n=39)

คำถาม	จำนวน (ร้อยละ) ที่ตอบถูก	
	ก่อนได้รับความรู้	หลังได้รับความรู้
1. เวชศาสตร์การเดินทางและท่องเที่ยวมีเนื้อหาครอบคลุมด้านการป้องกันเรื่องโรคมมาลาเรีย โรคแพ้ความสูงและอุบัติเหตุจากรถ	20 (51.28)	39 (100.0)
2. หากท่านมีแผนเดินทางท่องเที่ยวและต้องการมาขอรับคำปรึกษาเพื่อเตรียมตัวก่อนการเดินทาง ระยะเวลาที่เหมาะสมในการมาพบแพทย์ก่อนการเดินทางคือ 4-6 สัปดาห์ก่อนเดินทาง	18 (46.15)	34 (87.18)
3. ขณะนี้มีการระบาดของไวรัสโคโรนาที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก	19 (48.72)	39 (100.0)
4. ชาวไทยมุสลิมเดินทางกลับจากการประกอบพิธีฮัจย์ที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย มีไข้ ไอ โรคติดต่ออันตรายที่ต้องคิดถึงเป็นอันดับแรกคือ โรคเมอร์ส	30 (76.92)	38 (97.44)
5. ต่อไปนี้เป็นอาการเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า “ถ้าเป็นโรคมีอาการกำเริบจะมีอัตราการเสียชีวิต 100% มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายชนิดที่สามารถเป็นพาหะนำโรค มีวัคซีนป้องกันทั้งก่อนและหลังสัมผัสโรค”	12 (30.77)	35 (89.74)
6. ผสมยาทากันยุงและแมลงกับครีมกันแดดเพื่อความสะดวก	17 (43.59)	37 (94.87)
7. ใส่เสื้อผ้าสีสว่าง ฉูดฉาด สามารถช่วยป้องกันแมลงในขณะที่เที่ยวซาฟารีได้	19 (48.72)	5 (12.82)
8. วัคซีนที่จำเป็นต้องคำนึงถึงมากที่สุดเมื่อเดินทางไปประเทศในแถบทวีปแอฟริกาหรือทวีปอเมริกาใต้คือวัคซีนป้องกันโรคไข้เหลือง	28 (71.79)	39 (100.0)
9. ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีหรือมีประวัติเคยแพ้วัคซีนไข้เหลือง หรือส่วนประกอบของวัคซีนไข้เหลืองหรือมีภูมิคุ้มกันบกพร่อง ควรระวังสำหรับวัคซีนไข้เหลือง เนื่องจากอาจเกิดผลข้างเคียงรุนแรงถึงชีวิตได้	14 (35.90)	37 (94.87)
10. หากเจ็บป่วยหลังเดินทาง สิ่งที่ต้องทำคือพบแพทย์และให้ประวัติเดินทางด้วยเสมอ	32 (82.05)	36 (92.31)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คำถาม	จำนวน (ร้อยละ) ที่ตอบถูก	
	ก่อนได้รับความรู้	หลังได้รับความรู้
11. กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ, สวมใส่เสื้อผ้าแขนยาว ทายากันยุง เมื่ออยู่กลางแจ้ง, หากนั่งเครื่องบิน >4 ชั่วโมง ควรจิบน้ำบ่อยๆ และบริหารขา สามารถลดโอกาสที่จะเจ็บป่วยได้	26 (66.67)	38 (97.44)
12. นักท่องเที่ยวมักจะเริ่มมีอาการแพ้ที่สูงได้ถึงความสูง 2,500 เมตร	16 (41.03)	35 (89.74)
13. ผู้สูงอายุ วัยรุ่น เด็ก มีความเสี่ยงต่อโรคแพ้ที่สูงเท่ากันทุกกลุ่ม	27 (69.23)	38 (97.44)
14. หลังจากการดำน้ำลึกหลาย ๆ ครั้ง ต้องเว้นระยะก่อนขึ้นเครื่องบิน อย่างน้อย 24 ชั่วโมง	18 (46.15)	36 (92.31)
15. สัมผัสโดนแมงกะพรุนไม่ทราบชนิดขณะเล่นน้ำในทะเล ปวดแสบ ปวดร้อน มีรอยแดงที่ผิวหนัง จึงใช้น้ำส้มสายชูราดแผล	10 (25.64)	33 (84.61)
รวมคะแนนเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	20.04 \pm 6.68	34.6 \pm 8.40

*แต่ละข้อคำถาม ตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการได้รับความรู้ของผู้ประกอบการท่องเที่ยว

การรับรู้เรื่องโรค/ภัยสุขภาพ	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig (1-tailed)
ก่อนได้รับความรู้	39	8.97	2.92	10.31*	0.001
หลังได้รับความรู้	39	13.79			

สิ่งที่ต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ด้านสาธารณสุข

จากการสอบถามผู้ประกอบการท่องเที่ยวพบว่า
ต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข
ที่สำคัญ 3 ประเด็นดังนี้

1. จัดอบรมให้ความรู้โดยให้มีการฝึกปฏิบัติ
ร่วมด้วย
2. จัดทำคู่มือองค์ความรู้ Application ด้าน
สุขภาพและทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถนำไปใช้
ได้จริง

3. จัดทำข้อมูลเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูล
ได้ง่าย

โดยเนื้อหารายละเอียดที่สำคัญได้แก่

“อบรมให้ความรู้ที่ควรทราบ และมีเอกสารคู่มือ
ขนาดแฮนด์บุ๊ค ให้พกติดตัว เพื่อความไม่ประมาท”

“การอบรมในเรื่องเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
องค์ความรู้/การอบรมหรือ แอปพลิเคชันด้านสุขภาพ
สำหรับนักท่องเที่ยว ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย”

“อยากทราบข้อมูลเว็บไซต์ของกระทรวงที่สามารถเข้าไปถามข้อมูลเกี่ยวกับโรคต่างๆได้ตลอดเวลาเพื่อประชาสัมพันธ์การเข้าถึงข้อมูลด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น”

“ควรทำงานประมาณไปกระจายให้ความรู้กับผู้เกี่ยวข้องให้มากที่สุด เช่น ไปสอนตามสมาคมท่องเที่ยวพวก outbound น่าจะได้รับความรู้เป็นประโยชน์ของ Tour outbound ได้แก่ T TAA”

“ควรมีภาพนิทรรศการ เป็นแนวทางการศึกษาในทางวิชาการ เพื่อการศึกษาเบื้องต้น ทำเกมส์ให้เข้าใจและผู้เข้าชม มีส่วนร่วม มีทักษะ”

“หน่วยงานของราชการอื่นๆ ควรมีการประสานงานช่วยเหลือและให้โอกาส การได้เข้าร่วมอบรม โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื้อหาและข้อมูล เป็นสิ่งสำคัญต่อการท่องเที่ยวและเป็นประโยชน์มากค่ะ”

“จัดให้มีการอบรมต่างๆแบบนี้บ่อยๆ และประชาสัมพันธ์ให้กับสถาบันการศึกษาเข้าร่วมด้วยเพราะเป็นประโยชน์กับคณาจารย์สายท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก”

“องค์ความรู้/การอบรมหรือ แอปพลิเคชันด้านสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยว ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย”

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมในการดูแลนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามพบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวถึงร้อยละ 76.92 ส่วนใหญ่อบรมจากกรมการท่องเที่ยวร้อยละ 63.64 และไม่เคยได้รับการอบรมจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขเลย เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นร้อยละ 56.41 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการกู้ชีพ หรือ CPR (Cardiopulmonary resuscitation) ร้อยละ 46.15 มีเพียงร้อยละ 23.08 ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคและภัยสุขภาพที่พบบ่อยในนักเดินทางและท่องเที่ยว มีการชี้แจงหรือแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนเดินทางไปต่างประเทศทุกครั้ง ร้อยละ 35.90 แนะนำเป็นบางครั้งร้อยละ 48.72 มีการเตรียมยาสามัญประจำบ้าน (พาราเซตามอล, เกลือแร่, ingsเจอร์ไอโอดีน, เบตาดีน, ยาแก้ท้องเสีย ฯลฯ) ให้แก่นักท่องเที่ยวร้อยละ 97.4 และเคยพบนักท่องเที่ยวมีอาการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างเดินทางท่องเที่ยวถึงร้อยละ 82.05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การเตรียมความพร้อมในการดูแลนักท่องเที่ยว (n=39)

การเตรียมความพร้อมในการดูแลนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว	11	28.21
ได้รับอบรมด้านการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวจากที่ใด (n= 11)		
กรมการท่องเที่ยว	7	63.64
กระทรวงสาธารณสุข	-	-
บริษัทต้นสังกัด	1	9.09
อื่นๆ (สมาคมเพื่อช่วยชีวิตทางน้ำ มหาวิทยาลัย)	3	27.27
2. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	22	56.41
3. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการกู้ชีพ หรือ CPR (Cardiopulmonary resuscitation)	18	46.15

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมในการดูแลนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
4. เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคและภัยสุขภาพที่พบบ่อยในนักท่องเที่ยวและท่องเที่ยว	9	23.08
5. ก่อนเดินทางไปต่างประเทศท่านได้ชี้แจงหรือแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพให้นักท่องเที่ยวทราบ		
แนะนำทุกครั้ง	14	35.90
แนะนำเป็นบางครั้ง	19	48.72
6. มีการเตรียมอุปกรณ์สำหรับการดูแลสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวเหล่านี้	38	97.44
ยาสามัญประจำบ้าน (พาราเซตามอล, เกลือแร่, ทิงเจอร์ไอโอดีน, เบตาดีน, ยาแก้ท้องเสีย ฯลฯ)		
7. เคยพบนักท่องเที่ยวมีอาการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างเดินทางท่องเที่ยว	32	82.05

ส่วนที่ 4 ประสบการณ์เมื่อพบนักท่องเที่ยวเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างท่องเที่ยว

จากการสอบถามผู้ประกอบการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการดูแลนักท่องเที่ยวเมื่อมีการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างเดินทาง พบว่าจะดำเนินการดังนี้

- กรณีอาการไม่รุนแรงจะช่วยเหลือโดย
 - 1) ปฐมพยาบาลเบื้องต้น โดยสังเกตอาการหรือให้นอนพัก
 - 2) พาไปซื้อยาที่ร้านขายยา
 - 3) พาไปคลินิกที่อยู่บริเวณใกล้เคียง
- กรณีที่มีอาการรุนแรงจะช่วยเหลือโดย
 - 1) ประสานโรงพยาบาลเพื่อส่งต่อ
 - 2) ประสานหน่วยกู้ชีพ หรือเรียก 1669
 - 3) เรียกให้คนในพื้นที่ช่วยเหลือ

โดยมีเนื้อหารายละเอียดที่สำคัญได้แก่

“ช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นก่อน ตามอาการที่เราสามารถจัดการเองได้ จนถึงส่งต่อไปโรงพยาบาลหรือ

โทรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รพ. กู้ภัย ตำรวจท่องเที่ยว ฯลฯ”

“ดูสิ่งแวดล้อม เพื่อตัวเรา ถ้าปลอดภัย แล้วดูว่านักท่องเที่ยวยังหายใจอยู่ป่าว เคาะบ่าเรียกคนไข้ โทร 1669 แจ้งสถานที่ที่เราอยู่ อาการของนักท่องเที่ยว ถ้านักท่องเที่ยวเริ่มหยุดหายใจ ทำ CPR ทำไปเรื่อย 100-200 ต่อเนื่อง จนกว่าหมดมาถึง”

“เจ็บป่วยไม่หนัก พาไปร้านขายยา หรือโรงพยาบาลใกล้ที่สุดและแจ้งประกันสุขภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวหรือประกันอุบัติเหตุของบริษัทค่ะ”

“ปฐมพยาบาลเบื้องต้น ให้พักก่อน โดยมีบัตรชี้ช่วยดูแล หากอาการไม่ดีขึ้นให้ติดต่อพื้นที่ช่วยติดต่อแพทย์โรงพยาบาลให้”

“สังเกตอาการเบื้องต้นก่อนว่ามีอาการอย่างไรหาโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดครับ”

“ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ทำแผลใส่ยา หากอาการไม่ดีขึ้นต้องพาไปรพ. เพื่อพบแพทย์เพื่อทำการรักษาให้ตรงกับโรคเฉพาะที่เป็น”

“กรณีเล็ก ๆ จะปฐมพยาบาล กรณีหนักเช่น ขา แผลงเพราะปืนผาเทียม พาไปโรงพยาบาล”

วิจารณ์

จากการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.72 ประกอบอาชีพนี้มาเป็นเวลานานกว่า 15 ปี มีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 15.38 แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบอาชีพนี้ต้องอาศัยประสบการณ์ในการทำงาน สัมมาอย่างยาวนาน เป็นอาชีพที่เปิดกว้าง มีให้บริการ ไม่มีกำหนดวันเวลาทำงานตายตัวและเป็นอาชีพที่ทำหาความสามารถ⁽⁸⁾

ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคและภัยสุขภาพ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีความรู้เพิ่มขึ้นจากการได้รับการอบรมความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $P < 0.05$ โดยข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด 2 อันดับแรก คือ ใส่เสื้อผ้า สีสว่าง ฉูดฉาด สามารถช่วยป้องกันแมลงในขณะที่เที่ยวซาฟารีได้ และเมื่อสัมผัสโดนแมงกะพรุนไม่ทราบชนิดขณะเล่นน้ำในทะเล ปวดแสบปวดร้อน มีรอยแดงที่ผิวหนัง ควรใช้น้ำส้มสายชูราดแผล แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ด้านองค์ความรู้ย่อยในบางประเด็น จึงควรมีการอบรมให้ความรู้ อยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ด้านการเตรียมความพร้อมในการดูแลนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องโรคหรือภัยสุขภาพที่มาจากการเดินทางท่องเที่ยว เนื่องจากหลักสูตรส่วนใหญ่ทั้งใน ส่วนของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวจะเน้นด้านภาษา วัฒนธรรม สังคมและด้าน ภูมิศาสตร์⁽⁹⁾ ส่วนด้านการดูแลสุขภาพนั้นจะเน้นด้าน การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่ได้มีการลงในรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องโรคหรือภัยสุขภาพดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัด ในการดูแลนักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางได้ ดังนั้นจึงควรมีการเพิ่มเนื้อหาความรู้เหล่านี้ลงใน

หลักสูตร เนื่องจากการเดินทางในแต่ละครั้งอาจเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น อุบัติเหตุ การเจ็บป่วยต่าง ๆ ทั้งจากโรคติดต่อ โรคประจำตัวของนักท่องเที่ยวเอง เป็นต้น จากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังไม่เคยได้รับการอบรมความรู้จากหน่วยงานด้านสาธารณสุขเลย ดังนั้นหน่วยงานด้านสาธารณสุขจึงควรเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในด้านการเป็นผู้สนับสนุน การให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงการทำงานเป็นเครือข่ายระหว่างด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข เพื่อช่วยในการเฝ้าระวังและสามารถควบคุมโรคได้ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประกอบการมีการชี้แจงหรือแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนการเดินทางทุกครั้ง เพียงร้อยละ 35.90 เท่านั้น ดังนั้นจึงควรเร่งทำความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย เช่น การออกกำลังกาย การพักผ่อนให้เพียงพอ การได้รับวัคซีนที่จำเป็นก่อนเดินทาง รวมถึงการตรวจสุขภาพร่างกาย ก็มีความจำเป็น เนื่องจากการเดินทางแต่ละครั้งมีความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยเครื่องบิน รถประจำทาง หรือรถยนต์ รวมทั้งพาหนะอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุหรือลดการเจ็บป่วยในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ในด้านการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์พบว่า ผู้ประกอบการมีการเตรียมอุปกรณ์สำหรับการดูแลสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ยาสามัญประจำบ้าน (พาราเซตามอล, เกลือแร่, ทิงเจอร์ไอโอดีน, เบตาดีน, ยาแก้ท้องเสีย ฯลฯ) ถึงร้อยละ 97.4 และมากกว่าร้อยละ 80 ผู้ประกอบการเคยพบนักท่องเที่ยวมีอาการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อพบนักท่องเที่ยวเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุ หากมีอาการไม่รุนแรงจะมีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นหรือพาไปสถานพยาบาลที่อยู่บริเวณใกล้เคียง แต่หากพบในรายที่มีอาการรุนแรงจะมีการประสานโรงพยาบาลเพื่อส่งต่อ แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีความตระหนัก

และมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวที่ดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จากการศึกษาในครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรเข้ามามีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนองค์ความรู้ด้านโรคและภัยสุขภาพ เช่น สนับสนุนการอบรม สื่อแผ่นพับ คู่มือความรู้ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และควรจัดทำช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคในกลุ่มนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

1. จิรา บัวทอง. เศรษฐกิจการท่องเที่ยวหรือ The Visitor Economy. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: 2557 [เข้าถึงเมื่อ 17 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=602>
2. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สถิติผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน (Traveler Statistics). [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 17 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=419&filename=index
3. วัชรพงศ์ ปิยภานี, พรเทพ จันทวานิช. เวชศาสตร์การเดินทางและท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัทเนตกุลการพิมพ์ จำกัด; 2561.
4. การจัดการงานมัคคุเทศก์. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2562]. เข้าถึงได้จาก: http://www.elfhs.ssru.ac.th/chantouch_wa/pluginfile.php/438/block_html/content/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%81%E0%B9%8C.pdf
5. สถาบันเวชศาสตร์ป้องกันศึกษา กรมควบคุมโรค. หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านเพื่อวุฒิบัติแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงเวชศาสตร์การเดินทางและท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: 2560. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://online.pubhtml5.com/dygt/wxjz/#p=20>
6. สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพ. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: http://home.dsd.go.th/kamphaengphet/km/information/RESEARCh/05Research_Tools_and_Quality_Testing.pdf
7. ชุตรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560.
8. ศิริวรรณ สนั่นเอื้อ. หลักการมัคคุเทศก์. อุตรธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี; 2560; 25-27.
9. Announcement of the Tourism Business and Guide Board "Training Guide Course". 2018 (2018, 8 March) Gazette. Volume 135 Special episode 52 D. P15.